

УПРАВЛІННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Швець Д.Є., Постол О.Є. (м. Запоріжжя)

Розглядається значення вхідного контролю знань студентів для підвищення якості вивчення дисциплін і його роль в посиленні міждисциплінарних зв'язків.

Ключові слова: *тестування, знання, контроль, студент, навчання, якість, дисципліна, оцінка, фахівець, викладач.*

Вступ

Реалізація сучасних обов'язкових галузевих стандартів підготовки фахівців вимагає постійної уваги до всебічного розвитку міжкафедральних і міжпредметних зв'язків. Перспективи розвитку гуманітарних і загальноосвітніх наук багато в чому залежать від здійснення ідеї інтеграції досліджень в області зазначених дисциплін. Із цих позицій необхідно розглядати й викладання гуманітарних і загальноосвітніх предметів. Системний підхід припускає орієнтацію на загальні принципи й закони наукового пошуку. Гуманітарні науки орієнтовані в першу чергу на людину. Підвищення наукового світогляду студента невіддільно від розкриття першооснов при освоєнні навчальних курсів. Гуманітарні дисципліни повинні мати єдину методологічну основу.

Мета статті:

- проаналізувати роль вхідного контролю знань студентів для підвищення якості вивчення дисциплін;
- обґрунтувати роль вхідного контролю в посидлені міждисциплінарних зв'язків.

Обговорення проблеми

Проблема інтеграції загальноосвітніх і гуманітарних дисциплін досить актуальна, тому що багато в чому визначає якість освіти. Інтеграція є складним поняттям, що відбиває закономірності об'єднання предметів або явищ, які мають певний ступінь взаємозв'язку. Обов'язкові дисципліни, зазначені в галузевих стандартах, є обґрунтованими навчально-пізнавальними комплексами наукових знань, практичних умінь і навичок, які відносяться до певної спеціальності. На практиці найчастіше має місце їхня роз'єднаність. Але загальноосвітні й гуманітарні предмети не можуть бути ізольовані в навчальному процесі, тому що відображають взаємозалежні явища об'єктивної реальності. Для виявлення результатів успішності навчання з економічних дисциплін нині використовуються найрізноманітніші форми, методи та способи контролю в поєднанні із засобами навчання або без них. Зазначимо, що всі вони підпорядковуються цілям навчання взагалі та перевірки зокрема, а також розрізняються за видами. Залежно від періодичності та призначення виділяють такі види контролю: вхідний, допоміжний, поточний, тематичний (рубіжний), підсумковий, завершальний (державна атестація). За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі училища, розрізняємо попередній

(вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль. Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань студентів) застосовуємо як передумову для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му курсі, щоб оцінити реальність оцінок, отриманих на вступних іспитах з певного предмета. Попередній контроль у вигляді перевірки і оцінки залишкових знань проводимо також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і з метою визначення рівня знань з забезпечуючих предметів для визначення можливості сприйняття нових навчальних дисциплін. Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб: 1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; 2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; 3) виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; 4) виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; 5) стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні. Головне завдання поточного контролю - допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети. Вхідний контроль має основним завданням виявити рівень базових знань студентів (учнів) із предмета й застосовується на початку його вивчення. За його результатами викладач може обрати відповідні системи й темпи навчання. Такий вид контролю можна використовувати стосовно предметів, які вивчаються в логічній послідовності, наприклад у вузах: основи економічної теорії (політекономія) економічна історія; економіка підприємства; маркетинг менеджмент. Для реалізації вхідного контролю ефективними методами можуть бути тести (письмові або комп'ютерні), евристична бесіда, письмові відповіді на відкриті питання або традиційне усне опитування.

Зазначимо, що проведення вхідного контролю не передбачає виставлення оцінки успішності. Він має зорієнтувати викладача, наскільки студенти володіють термінологією, завчасно виявити прогалини в знаннях системи наукових понять, економічних процесів і закономірностей. Допоміжний контроль під час навчального процесу допомагає викладачу оперативно виявити, чи зрозуміла навчальна інформація студентам, чи доступні пояснення, які існують можливості практичного використання нових знань тощо. Для цього застосовуються запитання для усної чи письмової відповідей, завдання графічного характеру, типові задачі, які розв'язуються на занятті під час пояснення викладача. Для реалізації такого контролю потрібно обирати методи, які забезпечують охоплення

Управління міждисциплінарними зв'язками у навчальному процесі

якнайбільшої кількості студентів за короткий час. Відповіді при цьому також оцінюються не завжди, оскільки короткий проміжок часу не дає змоги адекватно виявити рівень знань студентів. Для формування в студентів всебічної, комплексної системи наукових уявлень про різні явища матеріального й духовного світу необхідне взаємопроникнення змісту загальнонаукових і гуманітарних наук. В обов'язкових галузевих стандартах для технічних вузів зберігається тенденція уніфікації навчальних програм загальноосвітніх і гуманітарних наук без урахування специфіки майбутньої професії. Одноманітні й підручники з цих дисциплін. Аналіз показує, що відмінність полягає в обсязі, але не в змісті. Відсутність профілізації в загальноосвітній підготовці студентів може призвести до негативних наслідків - зниження рівню мотивації студентів до вивчення загальноосвітніх і гуманітарних наук. Це у свою чергу позначається на рівні знань, що не дозволяє вести навчання з даних дисциплін на необхідному науковому рівні. Крім того це зумовлює низьку якість курсових робіт, рефератів і всієї майбутньої професійної діяльності. Ідеологія послідовного просування студентів від загальнотеоретичних предметів до спеціальних не буде в достатній мірі реалізована без тісних міжпредметних і міжкафедральних зв'язків. Їхня відсутність або недостатність часто призводять, з одного боку, до дублювання окремих питань у різних науках в умовах дефіциту навчального часу, а з іншого боку - до недостатнього освоєння студентами ряду тем у даній дисципліні, знання яких обов'язково в наступній. Проблема полягає в тому, що кожна кафедра, як правило, цю перевірку знань проводить самостійно, і результати аналізу не доводяться до суміжної кафедри, спільно не обговорюються, не робляться висновки й відповідні коригування в методиці викладання курсів і проведенні вхідного контролю. При підготовці тестів для вхідного контролю знань їхній зміст повинен бути погодженим з тією кафедрою, де вивчається дисципліна, яка перевіряється, що вже дозволить вирішити ряд питань міжпредметних і міжкафедральних зв'язків. Для контролю рівня знань з предмету, ступеню їхнього засвоєння, рівня підготовки традиційно використовуються два основних способи: поточне спостереження за навчальною діяльністю учнів і перевірка їхніх знань, умінь і навичок. Стандартні методи контролю багато в чому суб'єктивні. Перевірка знань, здійснювана навіть самим неупередженим педагогом, завжди містить певну частку суб'єктивізму. Потреба в науково обґрунтованих методах об'єктивного контролю, здатного реально визначити, якою мірою досягнуті цілі навчання, надзвичайно велика. Педагогічне тестування - сучасний, діагностичний, об'єктивний, ефективний спосіб контролю слід використовувати як самостійний метод перевірки знань. Педагогічні тести застосовуються для проведення поточного, рубіжного, підсумкового, відстроченого контролю знань [1].

Вхідне тестування - одна з форм здійснення наступності між дисциплінами. Воно дозволяє об'єктивно оцінити рівень і структуру залишкових знань з попереднього предмету на момент початку навчання й цілеспрямовано скоригувати навчальний процес, здійснити індивідуальний,

диференційований підхід до студентів. За допомогою тестування можна виявити вхідний рівень знань студентів, їхню готовність до продовження навчання, погодити предметні вимоги при переході від одного освітнього етапу до наступного, розробити алгоритми дій для подолання труднощів і слабких місць, характерних для попереднього етапу. При цьому доцільно використовувати й технології орієнтовані на особистість, що сприяють адаптації студентів до своєї навчальної діяльності. З їхньою допомогою досить складно діагностувати ступінь загального й розумового розвитку, вихідні знання з предмету й цілеспрямовано визначати програму індивідуальної роботи. Оцінка ж вхідного рівня базових знань у перші ж дні занять за допомогою вхідного тестування дозволяє проводити подальшу орієнтовану на особистість корекцію. Вхідне тестування не самоціль і не формальний захід. Це початок процесів нагромадження й систематизації статистичних даних про досягнення кожного студента, коли у викладача з'являється можливість прогнозувати й планувати навчальну діяльність, виявляти її пріоритетні напрямки й слабкі місця, здійснювати індивідуальний підхід у навчанні. Відповідно до результатів тестування й отриманих оцінок проводиться цілеспрямоване коректування процесу навчання з урахуванням можливостей студента при складанні індивідуальних завдань на кожний семестр. На підставі систематичного аналізу результатів вхідного тестування й рекомендацій з його підсумків необхідно включати цикли адаптаційного навчання в робочі програми. Аналіз відповідей виявляє розходження структури і якості знань, навичок і вмінь студентів, ступеня засвоєння раніше вивченого матеріалу. В остаточному підсумку, між кафедрами повинні бути погоджені теми й питання, без знання яких не можна ставити залік або задовільну оцінку на іспиті. При аналізі результатів вхідного контролю недостатньо обмежуватися тільки фіксуванням середнього бала в групі й відсотками успішності. Необхідно мати на увазі, що в кожній групі є студенти, які через тиждень або через місяць після здачі заліку або іспиту забувають зданий матеріал. Тому тільки за цими показниками ще не можна пред'являти викладачеві претензії із приводу слабкої вимогливості на заліку або на іспиті. Однак якщо в групі більше половини студентів не справляються з порівняно легкими завданнями вхідного контролю, то це повинно бути причиною для більш докладного аналізу якості викладання цієї дисципліни на відповідній кафедрі й роботи конкретного викладача. Для цього кафедрам необхідно накопичувати інформацію про результати вхідного контролю не тільки по групах, але й по викладачах, які вели в них заняття. Аналіз таких даних за кілька років дозволить об'єктивно оцінити як роботу конкретного викладача, так і якість викладання даного предмета на кафедрі. Для зміцнення міжкафедральних зв'язків методичним комісіям кафедр необхідно вивчати робочі програми суміжних кафедр на предмет їхньої відповідності структурно-логічним схемам дисциплін і спеціальностей, погоджувати зміст тестів для вхідного контролю. Багато проблем міжкафедральних і міжпредметних зв'язків можна було б обговорювати й вирішувати на

постійно діючих міжкафедральних семінарах.

Висновки

Результатами використання матеріалів вхідного контролю для зміцнення міжпредметних і міжкафедральних зв'язків могли б бути:

- уніфікація прийнятих у споріднених курсах термінів і позначень;
- узгодження мінімальних вимог при оцінці знань студента для переходу до вивчення наступної дисципліни;
- взаємне інформування викладачів суміжних кафедр про нову нормативну літературу;
- запобігання дублюванню при вивченні окремих тем;
- неформальне узгодження робочих програм з дисциплін суміжних кафедр;
- підвищення загального рівня викладання навчальних дисциплін на основі обміну досвідом навчально-методичної роботи.

Все це безсумнівно сприяло б підвищенню якості підготовки фахівців.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- аналіз концепції менеджменту якості освіти.

Література

1. Аванесов В.С. Вопросы методологии педагогических измерений // Педагогические измерения. -2005. -№2, -17с.

Швец Д.Е., Постол Е.Е. Управление междисциплинарными связями в учебном процессе. Рассматривается значение вводного контроля знаний студентов для повышения качества изучения дисциплин и его роль в усилении междисциплинарных связей.

Ключевые слова: тестирование, знание, контроль, студент, обучение, качество, дисциплина, оценка, специалист, преподаватель

Shvets D.E., Postol E.E. Management of interdisciplinary communications in educational process.

Value of the introduction control of knowledge of students for improvement of quality of studying branches of science and its role in amplification interdisciplinary connections is considered.

Key words: testing, knowledge, control, student, training, quality, discipline, estimation, expert, teacher.